

ніх справ судами честі (товариськими судами). У разі порушення дисципліни підлеглим начальник зобов'язаний з урахуванням необхідності накладати на винного дисциплінарне стягнення (порушити клопотання про накладення стягнення старшим начальником) або передати матеріали про проступок на розгляд товариського суду.

Право на захист як принцип реалізується наданням співробітників органів внутрішніх справ, який притягується до дисциплінарної відповідальності, необхідних правових можливостей для доказування своєї невинності або приведення обставин, що пом'якшують його вину. У зв'язку з цим він може знайомитися з усіма матеріалами справи, давати пояснення, докази, оскаржити рішення у справі тощо.

Урегульованість дисциплінарного провадження сприяє нормальній роботі органів внутрішніх справ у сфері підтримання службової дисципліни, зменшує вірогідність порушень дисциплінарної практики посадовими особами, що наділені дисциплінарною владою в органах внутрішніх справ України.

Надійшла до редколегії 31.01.2000

*В.І. Гузь, заступ. начальника Управління
внутрішньої безпеки МВС України в Харківській обл.*

АЛГОРИТМИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Багато людей, в тому числі і співробітники органів внутрішніх справ та члени їх сімей, сприймають проблему особистої безпеки лише тоді, коли скоєно злочин щодо їх знайомих або товаришів по службі.

Більшість співробітників органів внутрішніх справ, в силу свого посадового становища, вважають, що з ними кримінальних подій трапитися не може, або взагалі про це не думають. Такий настрій і у членів їх сімей. Однак імовірність стати жертвою злочину не така вже й мала.

Окреслимо два аспекти проблеми:

1) злочинець скоює злочин і знає, що потерпілий – співробітник органів внутрішніх справ або член його сім'ї.

2) злочинець скоює злочин, але не знає, що потерпілий – співробітник органів внутрішніх справ або член його сім'ї.

Перший аспект найчастіше проявляється при вчиненні опору співробітникам органів внутрішніх справ. Правопорушник твердо знає, що перед ним представник правоохоронних органів і це його не зупиняє від неправомірних дій.

Сюди належить заздалегідь підготовлений напад на співробітників органів внутрішніх справ з метою помсти, шантажу, заволодіння табельною вогнепальною зброєю, нейтралізації при проникненні на охоронювані

об'єкти, а також напад на їх близьких родичів, у випадках, коли напад пов'язаний з службовою діяльністю співробітників.

Другий аспект характерний тим, що співробітник органів внутрішніх справ або член його сім'ї стає жертвою злочину як звичайна людина.

Що ж треба робити співробітникам органів внутрішніх справ та їх близьким родичам, щоб не стати потерпілими? Відповідь проста - додержуватись правил особистої безпеки, їх треба знати, до них треба звикнути й додержуватись автоматично, як правил граматики, особистої гігієни, дорожнього руху.

Професор О.М.Бандурка в роботі "Генерал міліції радить і попереджає" вказує на те, що дослідження матеріалів судової практики, кримінальної статистики, причин і умов, що сприяють здійсненню злочинів, дозволяє зробити висновок, що значна частина злочинів зумовлена поведінкою самих потерпілих.

Кримінальна статистика свідчить, що 40-50% злочинів, що здійснюються в побуті, 35-40% зґвалтувань, 30-40% автотранспортних випадків, 70-80% шахрайств обумовлені в кожній конкретній ситуації поведінкою самих потерпілих.

Часто конфлікти і акти насильства виникають, як правило, з вини самого потерпілого, який своєю поведінкою або виглядом показує, що готовий "стати" жертвою злочинця. До них відносять наступні характеристики поведінки майбутньої жертви:

- опинився в недозволеному місці і в недозволений час у небезпечному оточенні;
- виявляє податливість, легкодоступність;
- перебуває в стані сп'яніння, наркотичному збудженні, переляку тощо;
- виявляє довірливість і простодушність, розгубленість і незібраність;
- поводить себе зухвало, агресивно; неухважно ставиться до навколишніх, що може викликати реакцію у відповідь.

Для того, щоб зменшити імовірність потрапляння в екстремальні ситуації, пов'язані із загрозою особистої безпеки, необхідно знати певні правила і рекомендації, які ми назвали алгоритмами особистої безпеки, і по можливості дотримуватись їх.

До основних алгоритмів особистої безпеки належать: алгоритми особистої безпеки поведінки на вулиці; при уникненні від переслідування; в громадському транспорті; в замкнутому просторі; при шантажі; при реальній загрозі; алгоритми аналізу погляду, міміки і жестів; алгоритми управління внутрішнім станом при реальній загрозі; узагальнений алгоритм забезпечення особистої безпеки в екстремальній ситуації.

Алгоритми особистої безпеки, що торкаються безпосередньо співробітників внутрішніх справ:

- алгоритми особистої безпеки слідчач;
- алгоритми особистої безпеки оперативних співробітників;

- алгоритми особистої безпеки дільничних інспекторів міліції;
- алгоритми особистої безпеки співробітників патрульно-постової служби;
- алгоритми особистої безпеки співробітників дорожньо-патрульної служби;
- алгоритми особистої безпеки спеціальних підрозділів міліції "Беркут" та "Титан";
- алгоритми особистої безпеки співробітників ізоляторів тимчасового утримання, спеціальних приймальників та приймальників-розподільників;
- алгоритми особистої безпеки державної служби охорони;
- алгоритми особистої безпеки співробітників конвойних підрозділів;
- алгоритми особистої безпеки співробітників вибухово-технічної служби;
- алгоритми особистої безпеки співробітників державної пожежної служби.

У цій роботі автор не ставив завдання докладно описати кожний алгоритм, а тільки окреслює загальні правила, яких необхідно дотримуватись в екстремальних ситуаціях для підвищення особистої безпеки.

Такі правила свого часу були сформульовані професором Бандуркою О.М. (О.М. Бандурка. Ізнерал міліції радить і попереджає. Х., 1998).

Сформулюємо тепер узагальнений алгоритм забезпечення особистої безпеки в екстремальній ситуації:

- перш ніж щось вирішувати, проаналізуйте ситуацію, в якій ви опинилися;
- спробуйте, наскільки це можливо, продіагностувати дії нападника, звернувши увагу на його фізичні і психічні дані, його настрої і особливості поведінки;
- приведіть себе в стан, який дозволить вам не тільки діяти, але і думати, не тільки думати, але і діяти;
- визначтеся з тактикою власної поведінки в залежності від всього обсягу інформації, що є, і поведіться відповідно до неї.

Необхідно знати і пам'ятати, що чинне законодавство дає співробітникам органів внутрішніх справ і членам їх сімей, як і всім громадянам на території України, право на необхідний захист: ст.15 та ст.16 Кримінального кодексу України передбачають особисту безпеку громадян, а в ст.21 Закону України "Про міліцію" підкреслюється, що законом гарантований захист життя, здоров'я, честі, гідності, майна співробітників міліції і членів їх сімей від злочинних посягань та інших протиправних дій.

Написана до редколегії 15.01.2000